

ĢENERĀLADVOKĀTA ĪVA BOTA [YVES BOT]

SECINĀJUMI,

sniegti 2008. gada 16. decembrī¹

1. Ar šo prasību Eiropas Kopienu Komisija lūdz Tiesu atzīt, ka, paturot spēkā:

— tiesību aktu, kas rezervē tiesības pārvaldīt privātās mazumtirdzniecības aptiekas fiziskām personām, kuras ieguvušas farmaceita izglītību, un uzņēmumiem, kuru akcionāri ir vienīgi farmaceiti, un

— tiesību noteikumus, kas padara neiespējamu uzņēmumiem, kuri nodarbojas ar zāļu izplatīšanu, iegūt akciju daļas uzņēmumos, kas pārvalda pašvaldību aptiekas,

Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti ar EKL 43. un 56. pantu.

2. Iesākumā jānorāda, ka pirmais iebildums, ko izvirzījusi Komisija, ir cieši saistīts ar pirmo prejudiciālo jautājumu, ko uzdeva *Verwaltungsgericht des Saarlandes* (Zārlandes Administratīvā tiesa, Vācija) apvienotajās Tiesā izskatāmajās lietās C-171/07 *Apothekerkammer des Saarlandes* u.c. un C-172/07 *Neumann-Seiwert*, kurās es arī sniežu secinājumus. Šis pirmais iebildums pēc būtības attiecas uz jautājumu, vai EKL 43. un/vai 53. pants aizliedz tādu valsts tiesību aktu, kurā noteikts, ka tikai farmaceiti var iegūt īpašumā un pārvaldīt aptieku.

3. To pašu iemeslu dēļ, kas izklāstīti manos secinājumos iepriekš minētajās lietās *Apothekerkammer des Saarlandes* u.c. un *Neumann Seiwert*, es piedāvāju Tiesai uzskatīt, ka pirmais iebildums, ko ir cēlusi Komisija, ir nepamatots. Es uzskatu, ka EKL 43. un 48. pants neaizliedz tādu valsts tiesību aktu, kurā noteikts, ka tikai farmaceiti var būt aptiekas īpašnieki un to vadīt, ja šāds tiesību akts ir pamatots ar mērķi, kas tiecas nodrošināt sabiedrības pienācīgu apgādi ar zālēm.

1 — Oriģinālvaloda — franču.

4. Es piedāvāju Tiesai arī otro iebildumu atzīt par nepamatotu.

I — Atbilstošās tiesību normas

A — Kopienų tiesiskais regulējums

5. EKL 43. panta pirmajā daļā ir aizliegti ierobežojumi kādas dalībvalsts pilsoņu brīvībai veikt uzņēmējdarbību citā dalībvalstī. Atbilstoši EKL 43. panta otrajai daļai brīvība veikt uzņēmējdarbību ietver tiesības sākt un izvērst darbības kā pašnodarbinātām personām, kā arī dibināt un vadīt uzņēmumus.

6. Saskaņā ar EKL 48. panta pirmo daļu EKL 43. pantā garantētās tiesības attiecas arī uz sabiedrībām, kas izveidotas saskaņā ar kādas dalībvalsts tiesību aktiem un kuru juridiskā adrese, galvenā vadība vai galvenā uzņēmējdarbības vieta ir Eiropas Kopienā.

7. Saskaņā ar EKL 46. panta 1. punktu EKL 43. pants neaizliedz pamatotus ierobežojumus sabiedrības veselības interesēs.

8. Atbilstoši EKL 47. panta 3. punktam ierobežojumu pakāpeniska atcelšana profesijām, kas saistītas ar medicīnu, ar to saistītām profesijām un farmācijas profesijām, ir atkarīga no tā, kā dalībvalstis koordinē nosacījumus darbam šajās profesijās. Tomēr Eiropas Savienības Padome un Eiropas Kopienų Komisija atzina, ka EKL 43. un 49. panta tiešā iedarbība, kas atzīta spriedumos lietā *Reyners*² un lietā *van Binsbergen*³, sākot no 1970. gada 1. janvāra — pārejas laikposma beigu datuma — attiecas arī uz veselības aprūpes profesijām⁴.

9. Turklāt attiecībā uz darbībām, kas saistītas ar medicīnu, paramedicīnu un farmāciju, ir pieņemtas koordinācijas direktīvas. Uz farmācijas jomu, pirmkārt, attiecas Padomes 1985. gada 16. septembra Direktīva 85/432/EEK par normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu attiecībā uz noteiktām darbībām farmācijas jomā⁵ un, otrkārt 1985. gada 16. septembra Direktīva 85/433/EEK par farmācijas diplomu, sertifikātu un citu kvalifikāciju apliecinājošu dokumentu savstarpēju atzīšanu, tostarp par pasākumiem, kas palīdz sekmīgi īstenot tiesības veikt uzņēmējdarbību attiecībā uz noteiktām darbībām farmācijas jomā⁶.

2 — 1974. gada 21. jūnija spriedums lietā 2/74 (*Recueil*, 631. lpp.).

3 — 1974. gada 3. decembra spriedums lietā 33/74 (*Recueil*, 1299. lpp.).

4 — Šādi Padomes 1975. gada 16. jūnija Direktīvas 75/362/EEK par diplomu, sertifikātu un citu medicīnas kvalifikāciju apliecinājošu dokumentu savstarpēju atzīšanu un pasākumiem, lai sekmētu brīvības veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvības efektīvu īstenošanu (OV L 167, 1. lpp.) pirmajā apsvērumā ir norādīts, ka, piemērojot EEK līgumu, kopš pārejas laikposma beigām ir aizliegta visa veida diskriminējoša attieksme uz pilsonības pamata uzņēmējdarbības un pakalpojumu sniegšanas jomā.

5 — OV L 253, 34. lpp.

6 — OV L 253, 37. lpp.

10. Šīs divas direktīvas tika atceltas un aizstātas ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 7. septembra Direktīvu 2005/36/EK par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu⁷. Saskaņā ar Direktīvas 2005/36 divdesmit sesto apsvērumu:

“Šī direktīva nekoordinē visus nosacījumus attiecībā uz darbības sākšanu un veikšanu farmācijas nozarē. Jo īpaši ģeogrāfiskais aptieku sadalījums un zāļu izsniegšanas monopols paliek dalībvalstu ziņā. Šī direktīva neskar dalībvalstu normatīvos un administratīvos aktus, ar ko uzņēmēj sabiedrībām aizliedz veikt noteiktu farmaceitisku darbību vai ar ko šādas darbības veikšanai izvirza konkrētus nosacījumus.”

11. Turklāt EKL 56. panta 1. punktā ir noteikts, ka, ievērojot EK līguma 4. nodaļā par kapitālu un maksājumiem izklāstītos noteikumus, ir aizliegti visi kapitāla aprites ierobežojumi dalībvalstu, kā arī dalībvalstu un trešo valstu starpā.

12. Visbeidzot, jācītē EKL 152. panta 5. punkts, saskaņā ar kuru:

“Kopienas rīcība iedzīvotāju veselības aizsardzības jomā pilnīgi respektē dalībvalstu atbildību par medicīnas pakalpojumu un medicīniskās aprūpes organizēšanu un īstenošanu.

[..]”

B — Valsts tiesiskais regulējums

13. Itālijā ar 1978. gada 23. decembra Likumu Nr. 833 tika ieviests *Servizio Sanitario Nazionale* (Valsts veselības aprūpes dienests). Šī likuma 25. panta 1. punktā ir noteikts, ka veselības aprūpes pakalpojumos ietilpst ģimenes ārstu, ārstu speciālistu, medicīnas māsu, slimnīcu un aptieku pakalpojumi.

14. Itālijā līdzās pastāv divu veidu aptiekas — pirmkārt, privātas aptiekas un, otrkārt, pašvaldību aptiekas⁸.

7 — OV L 255, 22. lpp.

8 — Saskaņā ar Itālijas Republikas apgalvojumu Itālijā esot aptuveni 1600 pašvaldību aptieku un 16000 privātaptieku.

- 1) Noteikumi attiecībā uz privātām aptiekām
3. Aptiekas, kura pieder sabiedrībai, vadība tiek nodota vienam no sabiedrības dalībniekiem, kurš par to ir atbildīgs.

15. 1991. gada 8. novembra Likuma Nr. 362 par reorganizāciju zāļu jomā (turpmāk tekstā — “Likums Nr. 362/1991”) 4. pantā ir noteikts, ka, lai iegūtu īpašumā aptieku, reģioni un provinces rīko konkursa procedūru dalībvalstu pilsoņiem, kuriem piemīt visas civilās un politiskās tiesības un kuri ir reģistrēti farmaceitu profesionālās kolēģijas reģistrā.

[..]

16. Saskaņā ar Likuma Nr. 362/1991 7. pantu:

5. Katra no 1. punktā minētajām sabiedrībām var pārvaldīt tikai vienu aptieku un saņemt attiecīgu atļauju, ja vien aptieka atrodas tajā pašā provincē, kurā atrodas uzņēmuma juridiskā adrese.

“1. Atbilstoši spēkā esošajiem noteikumiem privātas aptiekas var pārvaldīt fiziskas personas, kā arī personālsabiedrības un kooperatīvās sabiedrības ar ierobežotu atbildību.

6. Katrs farmaceits var piedalīties tikai vienā no 1. punktā minētajām sabiedrībām.

2. 1. punktā minēto sabiedrību vienīgais uzdevums ir pārvaldīt aptieku. To dalībnieki ir farmaceiti, kas ir reģistrēti farmaceitu [profesionālās] kolēģijas reģistrā un kuru kvalifikācija atbilst grozītā 1968. gada 2. aprīļa Likuma Nr. 475 12. pantā noteiktajai.

7. Privātas aptiekas var piederēt tikai farmaceitiem, kas ir reģistrēti farmaceitu [profesionālās] kolēģijas reģistrā provincē, kurā atrodas aptiekas juridiskā adrese.”

17. Saskaņā ar Likuma Nr. 362/1991 8. pantu:

“1. Dalība 7. pantā [..] minēto sabiedrību kapitālā nav savienojama ar:

a) jebkādu citu darbību, kas tiek veikta zāļu ražošanas un izplatīšanas nozarē, kā arī zinātniskas informācijas izplatīšanu par zālēm

[..].”

2) Noteikumi attiecībā uz pašvaldību aptiekām

18. 1992. gada 23. decembra Likuma Nr. 498 12. pantā, kas aizstāts ar 2000. gada 18. augusta Likumdošanas dekrēta Nr. 267116. pantu, ir noteikts, ka pašvaldības var dibināt akciju sabiedrības pašvaldību aptieku vadīšanai, kuru akcionāriem nav obligāti jābūt farmaceitiem. Tātad pašvaldību aptieku gadījumā ir atļauts dalījums starp īpašumtiesībām uz aptieku, kas paliek pašvaldības ziņā, un aptiekas vadīšanu, kas ir uzticēta sabiedrībai, kurā pārsvarā ir privātais kapitāls un kuras sastāvā nav tikai farmaceiti.

19. Ar 2003. gada 24. jūlija spriedumu *Corte costituzionale* (Konstitucionālā tiesa, Itālija), paplašināja aizliegumu veikt vienlaikus darbības izplatīšanas nozarē, kas ir noteikts Likuma Nr. 362/1991 8. panta 1. punkta a) apakšpunktā, iekļaujot sabiedrības, kas pārvalda pašvaldību aptiekas, līdz tam šis aizliegums attiecās tikai uz sabiedrībām, kas pārvalda privātaptiekas.

20. Vienlaicīga zāļu vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība aptiekā ir aizliegta arī ar 2006. gada 24. aprīļa Likuma Nr. 219100. panta 2. punktu.

21. Turklāt saskaņā ar Itālijas tiesībām gan privātaptiekās, gan valsts aptiekās zāles var pārdot tikai farmaceiti. Likuma par veselības aizsardzību konsolidētā teksta 122. pantā ir noteikts:

“Dozētu ārstniecisko vielu vai zāļu mazumtirdzniecību var veikt tikai farmaceiti, un to var darīt tikai aptiekā, par ko ir atbildīgs tās pārvaldnieks.”

3) 2006. gada 4. jūlija Likumdošanas dekrēts Nr. 223

22. Itālijas tiesiskais regulējums ir ticis vairākkārt grozīts ar 2006. gada 4. jūlija Likumdošanas dekrētu Nr. 223, kurā ietvertas steidzamas normas attiecībā uz ekonomisko un sociālo uzplaukumu, publisko izdevumu ierobežošanu un racionalizāciju un intervenci attiecībā uz ieņēmumiem no nodokļiem un cīņu pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas (turpmāk tekstā — “*Bersani* dekrēts”).

23. It īpaši ar *Bersani* dekrēta 5. pantu ir atceltas vairākas no iepriekš minētajām tiesību normām. Tas attiecas uz Likuma Nr. 362/1991 7. panta 5.–7. punktu un 2006. gada 24. aprīļa Dekrēta Nr. 219100. panta 2. punktu. Ar šo dekrētu ir grozīts arī Likuma Nr. 362/1991 8. panta 1. punkts, svītrojot no šīs tiesību normas terminu “izplatīšana”.

II — Pirmstiesas procedūra

24. Uzskatot, ka iepriekš minētās tiesību normas nav saderīgas ar EKL 43. un 56. pantu, Komisija 2005. gada 21. martā Itālijas Republikai nosūtīja brīdinājuma vēstuli. Tā kā to nepārlicināja šīs dalībvalsts sniegtie paskaidrojumi, Komisija 2005. gada 19. decembrī Komisija nosūtīja papildu argumentētu atzinumu šai dalībvalstij, uz ko Itālijas valsts iestādes sniedza atbildi 2006. gada 17. februārī. 2006. gada 6. jūlijā

tās pašas iestādes nosūtīja Komisijai *Bersani* dekrēta tekstu, uzsverot, ka atsevišķu šī likumdošanas dekrēta normu, it īpaši tā 5. panta, mērķis ir pirmstiesas procedūras izbeigšana.

25. Uzskatot, ka grozījumi, kas ar *Bersani* dekrētu tika ieviesti apstrīdētajā tiesiskajā regulējumā, nebija tādi, lai mainītu Komisijas pozīciju attiecībā uz Itālijas tiesiskā regulējuma nesaderību ar Kopienu tiesisko regulējumu, Komisija, pamatojoties uz EKL 226. pantu, nolēma celt Tiesā šo prasību.

III — Prasība

26. Komisija lūdz Tiesu

— atzīt, ka, paturot spēkā:

— tiesību aktu, kas rezervē tiesības pārvaldīt privātās mazumtirdzniecības aptiekas tikai fiziskām personām, kas ieguvušas farmaceita izglītību, un uzņēmumiem, kuru sastāvā ir vienīgi farmaceiti, un

- tiesību noteikumus, kas padara neiespējamu uzņēmumiem, kuri nodarbojas ar farmācijas produktu izplatīšanu, iegūt akciju daļas uzņēmumos, kas pārvalda pašvaldību aptiekas,

Austrijas Republika ir iestājušās lietā Itālijas Republikas atbalstam.

Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti EKL 43. un 56. pantā.

IV — Lietas dalībnieku argumenti

- piespried Itālijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

A — Par prasības pieņemamību

27. Itālijas Republika lūdz Tiesu:

- atzīt prasību par nepieņemamu;

29. Vispirms Itālijas Republika apgalvo, ka prasība esot nepieņemama. Tā kā esot vispārzināms, ka ierobežojums, ka aptiekas var piederēt tikai farmaceitiem vai sabiedrībām, kuras kontrolē farmaceiti, ir noteikts lielākajā daļā dalībvalstu, Komisijai būtu vienveidīgi jānosaka sava pozīcija attiecībā uz visu šo dalībvalstu tiesisko regulējumu, izvairoties radīt atšķirības dažādu valstu starpā vai dažādu tiesisko regulējumu starpā.

- pakārtoti, atzīt prasību par nepamatotu, ar no tā izrietošām sekām.

28. Grieķijas Republika, Spānijas Karaliste, Francijas Republika, Latvijas Republika un

30. Tālāk Itālijas Republika norāda, ka Komisija pamatā izvērza EKL 43. un 56. panta pārkāpumu, taču tā neesot ņēmusi vērā direktīvas, ar ko tika ieviesta brīvība veikt uzņēmējdarbību. Šajās direktīvās esot skaidri izteiktas normas, kas apstiprinot, ka nosacījumi piekļuvei šajā nozarē pagaidām neesot saskaņoti, un nosakot, ka šī joma esot dalībvalstu kompetencē. Šādos apstākļos

Komisijai precizāk un konkrētāk jānorāda iespējamais pārkāpums, jo, tiesiski regulējot farmaceitu lomu, Itālijas valdība esot pareizi piemērojusi direktīvas un tajās paredzēto dalībvalstu kompetenci.

garantētajām pamatbrīvībām, tostarp brīvību veikt uzņēmējdarbību un kapitāla brīvu apriti.

31. Visbeidzot, Itālijas Republika norāda, neskatoties uz grozījumiem, kas ieviesti ar *Bersani* dekrētu, ar ko atceļ aizliegumu uzņēmumiem, kas veic izplatīšanu, piedalīties sabiedrībās, kas izmanto aptiekas, Komisija turpinot uzskatīt, ka šāds aizliegums vēl joprojām varot tikt piemērots Itālijas tiesās. Tādējādi pārņemta valsts pienākumu neizpilde neesot konkrēta un aktuāla, bet izrietot no nākotnē iespējamiem un hipotētiskiem Itālijas tiesu lēmumiem.

33. Ir tiesa, ka sabiedrības veselības aizsardzība ir primārs vispārējo interešu iemesls, kas var pamatot brīvības veikt uzņēmējdarbību un kapitāla brīvas aprites ierobežojumus. Tomēr Itālijas tiesību noteikumi, uz ko attiecas šī tiesvedība, neesot ne piemēroti, ne vajadzīgi, lai sasniegtu šādu mērķi.

B — Par pirmo iebildumu

32. Komisija apgalvo, ka, nosakot aizliegumu veikt aptieku darbību personām, kas nav ieguvušas farmaceita izglītību, kā arī sabiedrībām, kuru sastāvā nav vienīgi farmaceiti, Itālijas Republika ir pārkāpusi EKL 43. un 56. pantu. Šāds aizliegums ne tikai ierobežo, bet arī padara absolūti neiespējamu izmantot šīm personu kategorijām divas no Līgumā

34. Pirmkārt, aizliegums personām, kas nav ieguvušas farmaceita izglītību, kā arī sabiedrībām, kuru sastāvā nav vienīgi farmaceiti, izmantot aptieku, neesot piemērots, lai sasniegtu sabiedrības veselības aizsardzības mērķi. Šajā sakarā esot jānošķir aspekti, kas ir saistīti ar aptieku izmantošanu, vadību vai administrāciju, no tiem aspektiem, kas attiecas uz aptieku attiecībām ar trešām personām. Prasība, ka farmaceitam jābūt farmaceita profesionālajai kvalifikācijai, esot pamatota ar pēdējo aspektu, taču ne pirmo, jo prasība par sabiedrības veselības aizsardzību attiecas tikai uz aspektu par aptieku darbības attiecībām ar trešām personām, proti, ar piegādātājiem un pacientiem. Turklāt Komisija uzskata, ka, nošķirot aptieku lomu veikt tikai uzņēmējdarbību, kas piemīt tās īpašniekam, no tās lomas pildīt profesionālu funkciju, ne vien nekaitējot sabiedrības veselības aizsardzības mērķim, bet varot to pat labvēlīgi ietekmēt, jo tādējādi farmaceits varot pievērsties savām darbībām un funkcijām, kas tieši saistītas ar aptiekas darbību lietotāju labā.

35. Turklāt aizliegums, kas paredzēts Itālijas tiesību noteikumos, esot pamatots ar nepierādītu prezumpciju, saskaņā ar kuru farmaceits īpašnieks veicot savu darbu lietpratīgāk nekā algots farmaceits un viņam esot mazāks vilinājums nostādīt personīgās intereses vispārējo interešu vietā. Šajā sakarā Komisija norāda, ka, tiklīdz farmaceits neisteno ekonomiska rakstura personīgas intereses, bet gan ir uzņēmies precīzus darba pienākumus, algotam farmaceitam atšķirībā no aptiekas īpašnieka (neatkarīgi no tā, vai viņš ir vai nav farmaceits) būtu vēl jo vairāk jātiecas izpildīt savus pienākumus, ievērojot likumu un profesionālās ētikas noteikumus. Komisija turklāt norāda, ka farmaceita neatkarības pakāpe, izrakstot zāles pacientam, ir ārkārtīgi ierobežota. Farmaceita pienākumos arī ietilpstot, izņemot likumā īpaši noteiktos gadījumos, sniegt tieši izrakstītās zāles bez iespējas tās aizstāt.

36. Otrkārt, Itālijas tiesību noteikumi, uz ko attiecas šī tiesvedība, pārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu sabiedrības veselības aizsardzības mērķi, jo to varētu sasniegt ar brīvību veikt uzņēmējdarbību un kapitāla brīvu apriti mazāk ierobežojošiem pasākumiem. It īpaši noteikums, ka aptiekā vienmēr jāatrodas farmaceitam, esot pietiekams, lai nodrošinātu kvalificēta pakalpojuma sniegšanu klientam. Turklāt pret aptieku īpašniekiem varētu piemērot atbilstīgu pārbaūžu sistēmu un iedarbīgas sankcijas. Šāda sistēma ļautu pārbaudīt un nodrošināt pareizu aptieku darbību ar mērķi aizsargāt pacientu veselību. Tāpat darba līgumā starp līguma noslēdzēju un par aptiekas darbību atbildīgo farmaceitu varētu iekļaut līdzatbil-

dības klauzulu. Šāda solidāra atbildība nodrošinātu, ka abas puses tiek stimulētas īstenot sabiedrisko pakalpojumu mērķus un pienākumus, kas saistīti ar aptieku darbību.

37. Komisija turklāt norāda, ka Itālijas tiesiskajā regulējumā paredzētā iespēja, ka akciju sabiedrībām, kuru pamatkapitāla lielāko daļu neveido valsts kapitāla daļas, var piederēt pašvaldību aptiekas, norāda, ka Itālijas likumdevējs esot uzskatījis, ka aptieku īpašniekiem neesot obligāti jābūt farmaceitiem, lai nodrošinātu aptiekas pakalpojumu kvalitāti, kā arī adekvātu sabiedrības veselības aizsardzību, ja vien farmaceits atrodas aptiekā un ja viņš ir atbildīgs par darbībām ar zālēm. Tādi paši apsvērumi esot piemērojami noteikumiem, kas paredz iespēju, ka privātas aptiekas mantinieki, kuriem nav vajadzīgās kvalifikācijas, var noteiktu laiku būt aptiekas īpašnieki.

38. Komisija arī norāda, ka uz farmaceitu, kurš savus pienākumus izpilda kā īpašnieks vai kā algots darbinieks, attiecas vienādi profesionālās ētikas pienākumi.

39. Visbeidzot, Komisija uzskata, ka argumentācija, ko Tiesa piemēroja 2005. gada 21. aprīļa spriedumā lietā Komisija/Grieķija⁹ par optikas veikaljiem, esot transponējama attiecībā uz komercdarbību par zāļu tirgošanu mazumtirdzniecībā.

40. Atbildot uz šiem argumentiem, Itālijas Republika, kuru atbalsta Grieķijas Republika, Spānijas Karaliste, Francijas Republika, Latvijas Republika un Austrijas Republika, apgalvo, ka attiecīgie tiesību akti, ciktāl tie nosaka ierobežojumu, ka privātas aptiekas var vadīt un to īpašnieki var būt tikai fiziskas personas, kas ieguvušas farmaceita izglītību, un uzņēmumi, kuru akcionāri ir vienīgi farmaceiti, neesot pretrunā EKL 43. un 56. pantam. Šis tiesiskais regulējums esot piemērojams bez diskriminācijas pilsonības dēļ, un ierobežojumi, kas no tā izriet, esot attaisnojami ar sabiedrības veselības aizsardzības mērķi, ņemot vērā, ka tie esot adekvāti un samērīgi, lai nodrošinātu šo mērķi.

41. Itālijas Republika uzsver, ka gan Kopienas sākotnējo, gan atvasināto tiesību aktos esot saglabātas dalībvalstu kompetences noteikt aptieku īpašumtiesību režīmu, uz ko attiecas šī tiesvedība. Tā kā nepastāv saskaņošana Kopienas līmenī, dalībvalstis pašas lemjot

par sabiedrības veselības aizsardzības līmeni, kas jānodrošina, izplatot zāles aptiekās.

42. Itālijas Republika apgalvo, ka saistībai starp īpašumtiesībām uz privātu aptieku un privātu aptieku darbības veikšanu un farmaceitu, kam pieder aptiekas vai kas veic aptieku darbību, reģistrēšanu profesionālā organizācijā ir izšķiroša nozīme, lai Itālijā nodrošinātu kvalitatīvus aptieku pakalpojumus.

43. Zāļu potenciāli bīstamais raksturs prasot, lai to lietošana tiktu kontrolēta un racionalizēta. Farmācijas nozarē pastāvot objektīvs konflikts personīgo interešu — nodrošināt aptiekas ekonomisko rentabilitāti — un vispārīgo interešu mērķu starpā. Lai nodrošinātu sabiedrības pienācīgas apgādes ar zālēm prioritāti pār ekonomiskiem apsvērumiem, aptiekām reāli esot jāpieder personām ar nepieciešamajām profesionālajām spējām un specializāciju. Tikai tad, ja aptieku īpašniekiem, kuri atstāj ietekmi uz aptieku pārvaldību, ir visas vajadzīgās zināšanas un specializēta pieredze, aptiekas pārvaldībā primāri būšot veselības aizsardzības, nevis ekonomiskie mērķi. Ja aptiekas nebūtu farmaceitu īpašumā, pastāvētu risks, ka šie īpašnieki balstītos uz kritērijiem, kas neatbilst farmaceita skatupunktam.

9 — C-140/03 (*Recueil*, I-3177. lpp.).

44. Turklāt ierobežojums, ka aptiekas var piederēt tikai farmaceitiem, ļaujot novērst to, ka aptiekas nonāktu zāļu ražotāju vai lieltirgotāju īpašumā. Šie uzņēmumi varētu tiekties pārdot preces, ko tie ražo vai izplata, nevis apmierināt pacientu patiesās terapeitiskās vajadzības un ievērot to brīvu izvēli. Turklāt lieltirgotāju komerciālā loģika esot vērsta uz izplatīšanas un uzglabāšanas izmaksu samazināšanu un pārdošanas vietu koncentrāciju visblīvāk apdzīvotās vietās. Jaunu aptieku nereglamentēta atvēršana turklāt varot izraisīt izdevumu par zālēm pieaugumu.

45. Šādi riski atklājas vairākos pētījumos par valstīm vai reģioniem, kuros veikta pilnīga liberalizācija piekļuvei aptieku nozarei, kā, piemēram, Igaunijas Republikā, Norvēģijas Karalistē vai Navarrā, kur esot novērota nopietna aptieku sniegto pakalpojumu kvalitātes samazināšanās.

46. Aptieku vispārējo interešu uzdevuma efektivitāte nevarot tikt nodrošināta ar mazāk ierobežojošiem pasākumiem. Ir tiesa, ka dalībvalstij esot pilnvaras noteikt, ka algoti farmaceiti nodrošina zāļu izgatavošanu un pārdošanu. Tomēr šāds algots farmaceits nevarētu pilnīgi brīvi veikt savu profesiju, jo viņš būtu pakļauts sava darba devēja, kurš nav farmaceits, pavēlēm.

47. Turklāt veselības aizsardzības primārais raksturs izslēdzot iespēju, ka vienlīdzīgs atbildinājums ļautu pilnībā kompensēt kaitējumu. Tādējādi garantijas, ko sniedz profesionālās atbildības apdrošināšana vai atbildinājuma veidi, kas izriet no atbildības par citu personu darbībām, neļaujot garantēt sabiedrības veselības aizsardzību tikpat efektīvā veidā. Turklāt izvēle savienot īpašumtiesības uz aptieku ar profesionāla uzņēmēja ar farmaceita izglītību atbildību par aptiekas izmantošanu ļaujot pievienot atbildībai, kas izriet no civiltiesību un krimināltiesību normām, atbildību, kas izriet no profesionālās ētikas noteikumiem, ko kontrolē farmaceitu profesionālā kolēģija.

48. Visbeidzot, attiecībā uz atšķirību privāto un pašvaldību aptieku regulējuma starpā Itālijas Republika paskaidro, ka privātajām aptiekām esot bijis jāparedz papildu sanitārās garantijas noteikumi, kas rada atšķirības to pārvaldījuma modeli, salīdzinot ar pašvaldību aptiekām, kuras uzrauga un kontrolē vietējās iestādes. Itālijas Republika šajā sakarā norāda, ka kopuzņēmuma veidā, kura mērķis ir sniegt vietējos publiskos pakalpojumus, pat ja to pamatkapitāla lielāko daļu veido privātais kapitāls, vietējās iestādes patur tiesības pārraudzīt, kontrolēt un uzraudzīt sabiedrību kā līdzpārvaldnieks un partneris. Tāpat, līdzko aptiekas pārvaldīšana tiek uzticēta trešai personai, aptiekas īpašuma uzturēšana tiek atstāta pašvaldības ziņā, tādējādi garantējot aptiekas rīcību sabiedrības interesēs.

C — Par otro iebildumu

49. Otrajā iebildumā Komisija apgalvo, ka, paturot spēkā tiesību noteikumus, kas padara neiespējamu uzņēmumiem, kuri nodarbojas ar farmācijas produktu izplatīšanu, iegūt akciju daļas uzņēmumos, kas pārvalda pašvaldību aptiekas, Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti ar EKL 43. un 56. pantu.

50. Komisija apgalvo, ka šāds ierobežojums kapitāla brīvai aprītei un brīvībai veikt uzņēmējdarbību nav attaisnojams ar sabiedrības veselības aizsardzības mērķi. Komisija šajā sakarā norāda, ka kārtība, kas nosaka vispārīgu nesavienojamību zāļu izplatīšanas un mazumtirdzniecības starpā, ir nekonekventa, jo tā pieļauj ievērojamas atkāpes.

51. It īpaši persona varot pārvaldīt aptieku un vienlaikus būt akcionāre izplatīšanas uzņēmumā, ja vien tā šajā uzņēmumā neieņem stāvokli, kas ļauj pieņemt lēmumus, vai pārraudzītāja amatu. Šāda persona varētu būt ieinteresēta dot priekšroku pārdot preces, kuras izplata sabiedrība, kurā šī persona ir akcionāre. Turklāt pastāvot vēl citi gadījumi, kuros farmaceitam, kurš ir arī izplatīšanas uzņēmuma akcionārs, ir iespēja

tieši vai netieši faktiski kontrolēt šo uzņēmumu. Līdz ar to šī kārtība, kas nosaka vispārīgu nesavienojamību, esot ļoti elastīga attiecībā uz fiziskām personām un uzņēmumiem, kas pārvalda privātas aptiekas.

52. Turpretī šī kārtība esot ļoti ierobežojoša attiecībā uz starptautiskiem uzņēmumiem, kas vēlas iegūt pašvaldību aptieku akciju daļas. Komisija uzskata, ka šajā pēdējā gadījumā interešu konflikta iespēja varētu būt zemāka vai katrā ziņā mazāk izteikta, jo pašvaldība saglabā īpašumtiesības uz aptieku un, pamatojoties uz pakalpojumu līgumu, kas noslēgts ar vadības uzņēmumu, veic šādas aptiekas tiešu un konkrētu pārraudzību.

53. Itālijas Republika apgalvo, ka principi, kas apskatīti saistībā ar pirmo iebildumu, esot piemērojami arī pašvaldību aptiekām. Turklāt ar *Bersani* dekrētu esot atcelts aizliegums uzņēmumiem, kuri nodarbojas ar farmācijas produktu izplatīšanu, iegūt akciju daļas uzņēmumos, kas pārvalda pašvaldību aptiekas.

V — Vērtējums

A — Par prasības pieņemamību

54. No pastāvīgās judikatūras izriet, ka, ja prasībā par valsts pienākumu neizpildi tiek apstrīdēta valsts tiesiskā regulējuma saderība ar Kopienu tiesībām, iespējami grozījumi šajā valsts tiesiskajā regulējumā, ja tie netiek piemēroti pirms argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigām, neskar lēmuma pieņemšanu par prasības priekšmetu¹⁰.

55. Līdz ar to, ievērojot tiesību aktus, kas bija spēkā 2006. gada 19. februārī, 2005. gada 19. decembra argumentētajā atzinumā noteiktā divu mēnešu termiņa pēdējā dienā, jālemj par iespējamo valsts pienākumu neizpildi, uz ko norādīts šī iebilduma ietvaros. Jāatzīmē, ka šajā datumā *Bersani* dekrēts vēl nebija pieņemts.

56. Tādējādi argumenti, ko sniedza Komisija un Itālijas Republika par šī dekrēta ietekmi uz šo tiesvedību, nevar tikt ņemti vērā. It īpaši,

¹⁰ — It īpaši skat. 1999. gada 21. septembra spriedumu lietā C-392/96 Komisija/Irija (*Recueil*, I-5901. lpp., 86. punkts), 2004. gada 9. decembra spriedumu lietā C-177/03 Komisija/Francija (Krājums, I-11671. lpp., 19. punkts) un 2008. gada 21. februāra spriedumu lietā C-412/04 Komisija/Itālija (Krājums, I-619. lpp., 42. punkts).

izskatot otro iebildumu, nav jāpārbauda, vai aizliegums uzņēmumiem, kuri nodarbojas ar farmācijas produktu izplatīšanu, iegūt akciju daļas uzņēmumos, kas pārvalda pašvaldību aptiekas, joprojām ir spēkā Itālijas tiesiskajā regulējumā, neskatoties uz *Bersani* dekrēta pieņemšanu, vai nu tāpēc, ka noteiktas tiesību normas joprojām būtu spēkā, vai arī tāpēc, ka šāds aizliegums ir saglabāts judikatūrā.

57. Tādējādi Itālijas Republikai nav pamata apgalvot, ka pienākumu neizpilde, ko tai pārmet, neesot konkrēta un aktuāla, bet izrietot no nākotnē iespējamiem un hipotētiskiem Itālijas tiesu lēmumiem.

58. Arī pārējie argumenti, ko šī dalībvalsts izvirza par prasības nepieņemamību, ir jānoraida. Attiecībā uz prasības par valsts pienākumu neizpildi pieņemamību nav svarīgi, ka Komisija ir izvēlējusies celt prasību pret konkrētu dalībvalsti, nevis visām dalībvalstīm ar līdzīgu tiesisko regulējumu. Turklāt Komisija ir norādījusi precīzas Kopienas tiesību normas, pamatojoties uz kurām tā lūdz Tiesu atzīt Itālijas Republikas pienākumu neizpildi, proti, EKL 43. un 56. panta pārkāpumu.

B — Par pirmo iebildumu

aprites brīvībām, ir jāņem vērā attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķis¹¹.

59. Pirmajā iebildumā Komisija saistībā ar EKL 43. un 56. pantu apstrīd vienu no nosacījumiem, kas nepieciešami, lai Itālijā varētu pārvaldīt vai iegūt īpašumā privātu aptieku, proti, ka jābūt farmaceita izglītībai. Komisija uzskata, ka attiecībā uz kārtību, kas nosaka īpašumtiesības uz aptieku, nevarot uzlikt pienākumu, ka jābūt farmaceita izglītībai. Tā turpreti uzskata, ka šāds nosacījums esot nepieciešams un ir jāizpilda, lai veiktu aptiekas atbildīgā direktora pienākumus, un vispārīgāk — lai veiktu jebkuru pienākumu, kam ir saistība ar aptiekas klientiem.

60. Tā kā Komisija pārmet Itālijas Republikai pienākumu neizpildi, kas izriet vienlaikus no EKL 43. un 56. panta, vispirms jāpārbauda, vai šajā lietā apskatāmās nacionālās tiesību normas jāapskata saistībā ar brīvību veikt uzņēmējdarbību un kapitāla brīvu apriti vai arī saistībā tikai ar vienu no aprites brīvībām.

61. No šī skatu punkta ir jānorāda, ka, pēc Tiesas domām, lai noskaidrotu, vai nacionālās tiesību normas attiecas uz vienu vai otru no

62. Šajā sakarā jāatzīst, ka Itālijas tiesību noteikumu, kuri tiek apskatīti sakarā ar pirmo iebildumu, galvenais mērķis ir paredzēt nosacījumu, lai veiktu profesionālo darbību — šajā gadījumā aptieku darbību — kā pašnodarbināta persona, kas ir aptiekas īpašniece. Tātad šajās tiesību normās ir noteikts ierobežojums, ka privāta aptieka var piederēt un to var pārvaldīt tikai fiziskas personas ar farmaceita izglītību, kā arī personālsabiedrības un kooperatīvi ar ierobežotu atbildību, kuru sastāvā ir vienīgi farmaceiti. Šādā veidā nosakot tiesisko regulējumu, kas jāievēro, lai atvērtu privātas aptiekas Itālijā, un tātad paredzot nosacījumus uzņēmējdarbības veikšanai fiziskām un juridiskām personām aptieku nozarē, Itālijas tiesību normas, manuprāt, būtiski ietekmē brīvību veikt uzņēmējdarbību. Šis tiesiskais regulējums tātad prioritāri skar Līguma normu piemērošanas jomu attiecībā uz šo brīvību.

63. Lidz ar to, pieņemot, ka šādam valsts pasākumam ir ierobežojoša ietekme uz kapitāla brīvu apriti, šāda ietekme ir uzskatāma par uzņēmējdarbības brīvības iespējamā šķēršļa neizbēgamām sekām un tā neattaisno minētā pasākuma pārbaudi saskaņā ar EKL 56. pantu¹².

11 — 2008. gada 17. jūlija spriedums lietā C-207/07 Komisija/Spānija (135. punkts).

12 — It īpaši skat. 2007. gada 25. oktobra spriedumu lietā C-464/05 *Geurts un Vogten* (Krājums, I-9325. lpp., 16. punkts un tajā minētā judikatūra).

64. Tādēļ es izskatišu pirmo iebildumu, tikai ņemot vērā brīvību veikt uzņēmējdarbību, precīzāk — saskaņā ar EKL 43. un 48. pantu¹³.

65. Pirms izskatīt, vai tiesību norma, saskaņā ar kuru tikai farmaceiti var iegūt īpašumā un pārvaldīt aptieku, ir saderīga ar EKL 43. un 48. pantu, es izklāstīšu dažas ievada piezīmes par dalībvalstu un Kopienas attiecīgo kompetenču veidu sabiedrības veselības aizsardzības jomā.

1) Ievada piezīmes par dalībvalstu un Kopienas attiecīgo kompetenču veidu sabiedrības veselības aizsardzības jomā

66. Saskaņā ar EKL 152. pantu Kopienai nav piešķirta pilnīga un izsmeļoša kompetence sabiedrības veselības aizsardzības jomā. Tātad šī kompetence ir dalīta starp Kopieniem un dalībvalstīm.

13 — Es turklāt norādu, ka prasība par pienākumu neizpildi iepriekš minētajā lietā Komisija/Griekija Komisija pievērsās šim pašam jautājumam sakarā ar optikas veikalu atvēršanu tikai attiecībā uz brīvību veikt uzņēmējdarbību. Lidz ar to es uzskatu, ka šis jautājums nav jāpaplašina attiecībā uz kapitāla brīvu apriti.

67. EKL 152. panta redakcijā paredzētais kompetences sadalījums norāda, ka šajā jomā pastāv saistītā kompetence, kurā dominē dalībvalstis¹⁴.

68. EKL 152. panta 5. punktā ir skaidri noteikta dalībvalstu kompetence veselības aizsardzības jomā, kas, kā es atgādinu, paredz, ka “Kopienas rīcība iedzīvotāju veselības aizsardzības jomā pilnīgi respektē dalībvalstu atbildību par medicīnas pakalpojumu un medicīniskās aprūpes organizēšanu un īstenošanu”.

69. Konstatējums, ka veselības aizsardzības kompetences piešķiršana Kopienai nenozīmē dalībvalstu atteikšanos no šīs kompetences, ir secināms arī no dalībvalstu un Kopienas kompetenču veida, kā tas izriet no EKL 152. panta. Šeit ir runa vienlaikus gan par papildu kompetencēm, gan arī, ciktāl Kopienas rīcība papildina dalībvalstu politiku sabiedrības veselības aizsardzības jomā, par saskaņotām kompetencēm, jo Kopienas rīcība ir vērsta uz dalībvalstu rīcības saskaņošanu šajā jomā.

14 — Atbilstoši formulējumam, ko lieto Michel, V. La compétence de la Communauté en matière de santé publique, *Revue des affaires européennes*, 2003–2004/2, 157. lpp.

70. Īsumā sakot, EKL 152. panta noteikumos ir paredzēti vāji integrētās sabiedrības veselības aizsardzības politikas pamati un paralēli tajos ir norāde uz aizsargātu dalībvalstu kompetences sfēru.

71. Manuprāt, Tiesai ir pienācīgā veidā jāņem vērā šādi izteiktā Līguma autoru izvēle. It īpaši Tiesai, izsakot vērtējumu sakarā ar valsts pasākumu attiecībā uz medicīnas pakalpojumu un medicīniskās aprūpes organizēšanu un īstenošanu, vienmēr, pēc manām domām, būtu jāņem vērā, ka dalībvalstu kompetence šajā jomā var līdzināties konstitucionālai aizsardzībai¹⁵.

72. Tas, protams, nenozīmē, ka dalībvalstīm, īstenojot kompetences, ko tās ir paturējušas, nebūtu jāievēro pienākumi, ko uzliek Kopienu tiesības. Īstenojot šādu kompetenci, dalībvalstīm ir jāievēro Kopienu tiesības, it īpaši Līguma noteikumi par aprites brīvībām. Minētie noteikumi aizliedz dalībvalstīm ieviest vai saglabāt nepamatotus ierobežojumus šo brīvību izmantošanai veselības aprūpes nozarē¹⁶.

73. Turklāt ir jāprecizē, ka pašreizējā Kopienu tiesību attīstības stadijā, kā to apstiprina Direktīvas 2005/36 divdesmit sestais apsvēruma, ne tuvu uz visām aptieku darbībām Kopienu līmenī attiecas koordinācijas pasākumi un vēl retāk uz šādām darbībām Kopienu līmenī attiecas saskaņošanas pasākumi. Šajā sakarā es atgādinu, ka Kopienu likumdevējs šajā direktīvā ir, piemēram, norādījis, ka ģeogrāfiskais aptieku sadalījums un zāļu izsniegšanas monopols paliek dalībvalstu ziņā. Šajā direktīvā vienlaikus tiek precizēts, ka tā neskar dalībvalstu normatīvos un administratīvos aktus, ar ko uzņēmēj-sabiedrībām aizliedz veikt noteiktu farmaceitisku darbību vai ar ko šādas darbības veikšanai izvirza konkrētus nosacījumus. Šajās jomās, kurās nav veikta Kopienas saskaņošana, tiesību normu noteikšana ir dalībvalstu kompetencē ar noteikumu, ka tām jāievēro Līguma noteikumi, it īpaši noteikumi par brīvību veikt uzņēmējdarbību¹⁷.

74. Lai paturētu spēkā valsts tiesību normu, kurā ir noteikts, ka tikai farmaceiti var iegūt īpašumā un pārvaldīt aptiekas, šai normai, kaut arī tā attiecas uz dalībvalstu kompetenci sabiedrības veselības aizsardzības jomā, it īpaši attiecībā uz medicīnas pakalpojumu un medicīniskās aprūpes organizēšanu un īstenošanu, ir jābūt saderīgai ar EKL 43. pantu.

15 — Skat. iepriekš minēto Michel, V., 177. lpp.

16 — Skat. it īpaši 2008. gada 11. septembra spriedumu lietā C-141/07 Komisija/Vācija (Krājums, I-6935. lpp., 23. punkts un tajā minētā judikatūra).

17 — Šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Vācija (25. punkts un tajā minētā judikatūra).

75. Apstākļi, ka šāda tiesību norma attiecas uz jomu, kurā dalībvalstu kompetence ir skaidri aizsargāta ar EKL 152. panta 5. punktu, tomēr nepaliek bez tālākām sekām. Tiesai, izvērtējot šīs tiesību normas pamatojumu saistībā ar primāro vispārējo interešu iemeslu, kāda ir sabiedrības veselības aizsardzība, būs jāņem vērā šāda dalībvalsts kompetences aizsardzība, kas ir paredzēta Līgumā. No šī skatu punkta Tiesa varēs piemērot tās judikatūru, saskaņā ar kuru, novērtējot, vai sabiedrības veselības aizsardzības jomā ir ievērots samērīguma princips, ir jāņem vērā, ka dalībvalsts var pati izlemt, kādā apmērā tā vēlas nodrošināt sabiedrības veselības aizsardzību un kādā veidā tas ir sasniedzams¹⁸.

76. Pēc šādiem precizējumiem turpinājumā jāpārbauda, vai Itālijas tiesību norma, ar kuru noteikts aizliegums, ka personām, kas nav farmaceiti, nevar piederēt un viņām ir aizliegts pārvaldīt aptieku, rada brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojumu.

2) Par ierobežojuma brīvībai veikt uzņēmējdarbību esamību

77. Brīvība veikt uzņēmējdarbību, kas noteikta EKL 43. un 48. pantā, piešķir sabiedrībām, kuras izveidotas saskaņā ar kādas

dalībvalsts tiesību aktiem, tiesības izvērst neatkarīgu darbību citā dalībvalstī un pastāvīgi veikt šo darbību ar tādiem pašiem noteikumiem kā sabiedrībām, kuru juridiskā adrese ir šajā valstī. Šī pamatbrīvība attiecas uz uzņēmumu izveidošanu un pārvaldību, kā arī pārstāvniecību, filiāļu un meitas uzņēmumu izveidošanu. EKL 43. pants aizliedz diskriminējošus pasākumus.

78. No pastāvīgās judikatūras arī izriet, ka visi, pat vienādi piemērojami, pasākumi, kas aizliedz, kavē vai padara mazāk pievilcīgu brīvības veikt uzņēmējdarbību īstenošanu Kopienų pilsoņiem, ir ierobežojums, kas ir pretējs Līgumam¹⁹.

79. Saskaņā ar Itālijas tiesisko regulējumu privātas aptiekas var pārvaldīt tikai fiziskas personas ar farmaceita izglītību, kā arī personālsabiedrības un kooperatīvās sabiedrības ar ierobežotu atbildību, kuru vienīgais darbības veids ir aptiekas pārvaldīšana un kuru akcionāri ir farmaceiti, kas ir reģistrēti farmaceitu profesionālās kolēģijas reģistrā.

18 — Skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Vācija (51. punkts).

19 — Skat. 2004. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-442/02 *CaixaBank France* (Krājums, I-8961. lpp., 11. punkts un tajā minētā judikatūra), 2004. gada 14. oktobra spriedumu lietā C-299/02 Komisija/Nīderlande (Krājums, I-9761. lpp., 15. punkts), iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Grieķija (27. punkts), kā arī 2008. gada 17. jūlija spriedumu lietā C-500/06 *Corporación Dermoeztética* (Krājums, I-5785. lpp., 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

80. Šie nosacījumi traucē dalībvalstu pilsoņiem, kas nav farmaceiti, iegūt īpašumā un pārvaldīt privātu aptieku Itālijā. Iepriekš minētie nosacījumi var tikt kvalificēti kā ierobežojumi brīvībai veikt uzņēmējdarbību, jo tie rada sekas, kas traucē fizisku vai juridisku personu, kas vēlētos atvērt privātu aptieku Itālijā, piekļuvei attiecīgajam tirgum. Šie pasākumi, kas apgrūtina jaunu uzņēmēju piekļuvi tirgum, tāpat objektīvi rada šķēršļus aprites brīvībām, kas principā ir paredzētas, lai tās izmantotu tirgus dalībnieki.

81. Tā kā ir atzīts, ka pastāv šķērslis brīvībai veikt uzņēmējdarbību, tālāk ir jāpārbauda, vai aizliegums personām, kas nav farmaceiti, iegūt īpašumā un pārvaldīt aptiekas, var tikt attaisnots no Kopienu tiesību viedokļa.

3) Par konstatētā brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojuma pamatojumu

82. Ierobežojums, kas paredzēts Itālijas tiesību normās, var tikt atzīts par saderīgu ar Kopienu tiesībām, ja tas atbilst šādiem četriem nosacījumiem. Pirmkārt, tas ir piemērojams nediskriminējošā veidā. Otrkārt, to pamato legītīmi iemesli vai primāri vispārējo interešu iemesli. Treškārt, tas ir piemērots izvīzītā mērķa sasniegšanai, un, ceturtkārt, nepār-

sniedz to, kas nepieciešams šī mērķa sasniegšanai²⁰.

83. Pirmkārt, es attiecīgajā tiesiskajā regulējumā nesaskatu nekādus diskriminācijas elementus, jo tas ir piemērojams jebkuram subjektam, kas vēlas atvērt vai pārvaldīt aptieku Itālijā, neatkarīgi no tā izcelsmes.

84. Otrkārt, sabiedrības veselības aizsardzība ir viens no primāriem vispārējo interešu iemesliem, ar ko saskaņā ar EKL 46. panta 1. punktu var pamatot ierobežojumus brīvībai veikt uzņēmējdarbību²¹. Itālijas tiesiskais regulējums tāpat ir jāapskata saskaņā ar šādu mērķi, it īpaši tādēļ, ka tas tiecas nodrošināt sabiedrības pienācīgu apgādi ar zālēm.

85. Treškārt, attiecībā uz šī tiesiskā regulējuma spēju nodrošināt sabiedrības veselības aizsardzības mērķa īstenošanu ir jāpārbauda, vai aizliegums, ka personām, kas nav farmaceiti, nevar piederēt aptieka, ir piemērots iepriekš minētā mērķa sasniegšanai.

20 — Skat. it īpaši 2007. gada 5. jūnija spriedumu lietā C-170/04 *Rosengren* u.c. (Krājums, I-4071. lpp., 43. punkts), kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Corporación Dermostética* (35. punkts un tajā minētā judikatūra).

21 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Corporación Dermostética* (37. punkts).

86. Es uzskatu, ka tas tā ir. Precīzāk sakot, šī tiesību norma, manuprāt, ir tāda, kas nodrošina sabiedrības pienācīgu apgādi ar zālēm, sniedzot pietiekamas garantijas attiecībā uz zāļu kvalitāti un daudzveidību.

87. Šajā sakarā mani nepārlicina Komisijas arguments, ka būtu jānošķir aptieku darbības iekšējie aspekti (īpašumtiesības, aptiekas pārvalde un vadība) un ārējie aspekti (attiecības ar trešām personām). Persona, kas vienlaikus ir aptiekas īpašniece un darbiniece, manuprāt, neizbēgami ietekmē aptiekas medikamentu izsniegšanas politiku. Tāpēc Itālijas likumdevēja izvēle saistīt profesionālo kompetenci un saimniecisko aptiekas īpašumu, šķiet, ir pamatota saistībā ar sabiedrības veselības aizsardzības mērķi.

88. Nevajag aizmirst, ka uzdevumi, ko veic farmaceits, neaprobežojas ar zāļu pārdošanu. Bez zāļu izsniegšanas farmaceutam jāveic arī citi pienākumi, kā, piemēram, jāpārbauda zāļu receptes, jāpagatavo farmaceutiskie preparāti vai arī jāsniedz informācija un padomi, lai nodrošinātu zāļu pareizu lietošanu²². Es turklāt uzskatu, ka farmaceita pienākumam sniegt padomus ir liela nozīme gadījumos, kas attiecas uz bezrecepšu zālēm, kuru skaits

pastāvīgi pieaug valstu pieņemto lēmumu līdzsvarot sociālo vajadzību izdevumus budžetā dēļ. Šādā situācijā pacients var uzticēties veselības aprūpes speciālistam, kāds ir farmaceits.

89. Farmaceitu darbību tāpat kā daudzas veselības aprūpes profesijas raksturo informācijas asimetrisks sadalījums, tādēļ pacientam ir pilnībā jāvar uzticēties farmaceita sniegtajiem padomiem. Tādēļ ir svarīgi nodrošināt, lai farmaceita padoms būtu neitrāls, proti, lai tas būtu kompetents un objektīvs.

90. Turklāt iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ farmaceits ir saistīts ar vispārējo sabiedrības veselības aizsardzības politiku, kas lielā mērā ir nesaderīga ar tīri komerciālu loģiku, kas raksturīga kapitālsabiedrībām, kuru darbība ir vērsta uz rentabilitāti un peļņu. Tādēļ farmaceutam uzticēto uzdevumu īpašais raksturs uzliek pienākumu atzīt un nodrošināt šādam profesionālim tā darbības neatkarību, kas tam nepieciešama, lai veiktu savu uzdevumu.

91. Lidz ar to, manuprāt, zāļu izsniegšanas darbības kvalitāte ir cieši saistīta ar farmaceita neitralitāti, tam veicot savus pienākumus.

²² — Farmaceita dažādu pienākumu uzskaitījumam skat. Direktīvas 2005/36 45. panta 2. punktu.

92. Nolemjot par ierobežojumu, ka tikai farmaceiti var iegūt īpašumā un pārvaldīt aptiekas, Itālijas likumdevējs ir tieši vēlējies nodrošināt farmaceitu neatkarību, padarot aptieku ekonomisko struktūru drošu pret ārēju ietekmi, ko varētu veikt, piemēram, zāļu ražotāji vai lieltirgotāji. Itālijas likumdevējs it īpaši ir mēģinājis novērst interešu konflikta risku, kas, ņemot vērā tā veikto analīzi, varētu rasties no aptieku nozares vertikālas integrācijas, it īpaši, lai cīnītos pret zāļu pārtēriņa fenomenu un nodrošinātu pietiekamu zāļu daudzveidību aptiekās. Itālijas likumdevējs turklāt ir uzskatījis par nepieciešamu, ka profesionāls farmaceits ir kā filtrs starp zāļu ražotāju un sabiedrību, lai neitrāli uzraudzītu zāļu pareizu lietošanu.

93. Farmaceits, kas ir savas aptiekas īpašnieks, ir finansiāli neatkarīgs, un tas garantē farmaceutam tā profesijas brīvu veikšanu. Šāds farmaceits, kas pilnībā pārvalda savam darbam nepieciešamos instrumentus, var darboties brīvājām profesijām raksturīgā neatkarīgā veidā. Viņš vienlaikus ir uzņēmējs, kas ir tuvu stāvošs saimnieciskai realitātei, kas ir saistīta ar viņa aptiekas vadību, un arī veselības aprūpes speciālists, kas rūpējas par to, lai panāktu līdzsvaru ekonomisko apsvērumu un sabiedrības veselības aizsardzības apsvērumu starpā — šis iezīmes atšķir farmaceitu no uzņēmēja, kurš ir tikai investors.

94. Tādēļ es uzskatu, ka šāds preventīvs solis, ko veica Itālijas likumdevējs, ir piemērots,

lai nodrošinātu sabiedrības veselības aizsardzību.

95. Visbeidzot, ir jāapskata, vai tiesību norma, saskaņā ar kuru tikai farmaceiti var iegūt īpašumā un pārvaldīt aptieku, ir vajadzīga sabiedrības veselības aizsardzības mērķa īstenošanai un vai šo mērķi nevarētu sasniegt ar aizliegumiem vai ierobežojumiem, kas apmēra ziņā ir mazāki vai kas mazākā mērā ietekmē brīvību veikt uzņēmējdarbību.

96. No šī skatupunkta ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo Tiesas judikatūru, novērtējot, vai sabiedrības veselības aizsardzības jomā ir ievērots samērīguma princips, ir jāņem vērā, ka dalībvalsts var pati izlemt, kādā apmērā tā vēlas nodrošināt sabiedrības veselības aizsardzību un veidu, kādā tas ir sasniedzams. Tā kā šis aizsardzības apmērs dažādās dalībvalstīs var būt atšķirīgs, dalībvalstīm ir piešķirta rīcības brīvība šajā jomā un līdz ar to tas, ka viena dalībvalsts izvirza mazāk stingrus noteikumus nekā cita dalībvalsts, nenozīmē, ka pēdējās minētās valsts noteikumi būtu nesamērīgi²³.

23 — Iepriekš minētais spriedums lietā Komisija/Vācija (51. punkts un tajā minētā judikatūra).

97. Nosakot tiesību normu, saskaņā ar kuru tikai farmaceiti var iegūt īpašumā un pārvaldīt aptieku, Itālijas likumdevējs ir izmantojis savu rīcības brīvību, izvēloties sistēmu, kas ļauj saskaņā ar tā uzskatiem nodrošināt augstu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni un it īpaši sabiedrības pienācīgu apgādi ar zālēm.

98. Līdzīgi kā citās dalībvalstīs Itālijas likumdevējs varētu pieņemt citu modeli un izvēlēties nodrošināt sabiedrības veselības aizsardzību citā veidā, piemēram, nosakot, ka uz jaunu aptieku atvēršanu attiecas tikai noteikumi par to ģeogrāfisko izvietojumu, noteikta skaita iedzīvotāju daudzumu uz vienu aptieku vai arī noteikumi, ka aptiekām jāatrodas noteiktā attālumā vienai no otras. Starp citiem pasākumiem, kas ir domāti, lai nodrošinātu, ka sabiedrības veselības aizsardzības mērķis ir svarīgāks par ekonomiskām interesēm, dalībvalsts varētu izvēlēties noteikt zāļu pārdošanas monopoli farmaceitiem un/ vai izlemt regulēt zāļu cenas.

99. Īsumā sakot, ir jāņem vērā apstākļi, ka saskaņā ar EKL 152. panta 5. punktā noteikto un tā kā nosacījumu kopums, lai veiktu aptieku darbību, Kopienā nav saskaņots, dalībvalstīm ir liela rīcības brīvība, lai izvēlētos modeli, kas vislabāk atbilst to vēlmēm attiecībā uz sabiedrības veselības aizsardzību.

100. Pārbaudot, vai ar tādu valsts pasākumu kā šajā prasībā apskatītais ir ievērots samērīguma princips, Tiesai ir pilnīgi jāpārlicinās, vai dalībvalsts nav pārkāpusi šādas rīcības brīvības robežas. Tiesai arī jāpārbauda, vai citi pasākumi nevarētu tikpat efektīvi nodrošināt augstu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni.

101. Šajā sakarā es uzskatu, ka, paredzot, ka tikai farmaceiti var iegūt īpašumā un pārvaldīt aptieku, Itālijas Republika nav pārkāpusi savas rīcības brīvības robežas sabiedrības veselības aizsardzības jomā un līdz ar to šī tiesību norma nepārsniedz to, kas nepieciešams, lai nodrošinātu augstu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni.

102. Tādēļ es neesmu pārliecināts, ka valsts pasākumi, kuri ir nodoti izskatīšanai Tiesā un kuri saskaņā ar Komisijas uzskatiem ir jāaizstāj ar citu Itālijas tiesību normu, varētu nodrošināt tikpat augstu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni.

103. Vispārīgi iesākumā jāatgādina, ka tiesību norma, ar ko ir paredzēts aizliegums personām bez farmaceita izglītības iegūt

īpašumā un pārvaldīt aptieku, ir valsts pasākums, kas paredzēts, lai novērstu galējības, uz ko es norādīju iepriekš, it īpaši lai novērstu interešu konflikta risku, kas varētu būt saistīts ar aptieku nozares vertikālu integrāciju un kas varētu atstāt negatīvu ietekmi uz zāļu izsniegšanas darbībām. Šī pasākuma preventīvajam aspektam ir īpaši svarīga nozīme, tiklīdz tiek skarta nepieciešamība aizsargāt sabiedrības veselību. Paredzēt atbildību un sankcijas gan aptiekas pārvaldītājam, kam nav farmaceita izglītības, gan arī algotiem farmaceitiem, man nešķiet pietiekami, lai nodrošinātu tikpat augstu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni, jo ar šādu pasākumu varēs tikai izlabot galējības, kuras jau būs radušās²⁴.

Tomēr, tā kā šāds farmaceits nenosaka aptiekas komercdarbības politiku un tā kā faktiski viņam ir jāizpilda darba devēja dotās instrukcijas, nav izslēgts, ka algotam farmaceitam aptiekā, kuru pārvalda persona bez farmaceita izglītības, būs jādod priekšroka aptiekas ekonomiskajām interesēm, salīdzinot ar citām prasībām, kas ir saistītas ar aptiekas darbību. Tādējādi es nevaru izslēgt iespēju, ka aptiekas pārvaldītājs, kuram nav farmaceita izglītības un pietiekamas kvalifikācijas, lai novērtētu, kādas prasības jāievēro, izsniedzot zāles, varētu tiekties pievērst mazāku uzmanību padomu sniegšanā pacientiem vai arī neveikt tādas pienākumus, kas nav rentabli, piemēram, farmaceutisko preparātu izgatavošana. Tādējādi kritiskies zāļu izsniegšanas kvalitāte, pret kuru algotam farmaceitam, kam jāpilda darba devēja pavēles, varētu būtu grūti cinīties.

104. Turklāt es nedomāju, ka tikai pienākums, ka aptiekā vienmēr jāatrodas farmaceitam, lai veiktu uzdevumus, kas saistīti ar attiecībām ar trešām personām, var nodrošināt, ka, izsniedzot zāles, sabiedrības pienācīgā apgādē ar zālēm tiks ievērotas tikpat augstas kvalitātes un neitralitātes prasības.

105. Ir tiesa, ka algotam farmaceitam jāievēro tam saistošas profesionālas un ētikas normas.

24 — Argumenti, ko šajā sakarā ir izvirzījusi Komisija, lai pamatotu savu viedokli, man šķiet, ir lielā mērā teorētiski un turklāt tos atspēko pašreizējās finanšu krīzes realitāte. Faktiski uzraudzības iestādes un juridiski noteikta kārtība, ar ko nosaka civiltiesisko, komerciesību vai krimināltiesisko atbildību, banku sistēmā ir traģiskā veidā atklājušas savas robežas un nespēju novērst un kontrolēt galējības, kas rodas no investētā kapitāla peļņas prioritātes loģikas.

106. Vēl būtiskāk, manuprāt, ir paturēt prātā, ka atšķirība starp aptieku darbības iekšējiem un ārējiem aspektiem ir mākslīga, un es uzskatu, ka, tā kā aptiekas pārvaldītājs kontrolē aptieku, nenovēršami viņš nosaka arī aptiekas komercdarbības politiku. Tādējādi ir grūti nodrošināt, ka pārvaldītājs, kam nav farmaceita izglītības, neiejauktos farmaceita un klientu attiecībās kaut vai netiešā veidā, jo pārvaldītāja pārziņā ir zāļu krājumi, kas atrodas aptiekā. Tādējādi šāda krājuma sliktā pārvalde noteikti ietekmēs zāļu izsniegšanu.

107. Līdz ar to Itālijas tiesību norma ir nepieciešama, jo tajā ir paredzēts, ka farmaceits, kas ir aptiekas īpašnieks, ir personīgi atbildīgs savas profesijas kolēģu priekšā par aptiekas sniegto profesionālo pakalpojumu kvalitāti, ka viņš ir personīgi pakļauts tiesību aktiem, noteikumiem un profesionālās ētikas normām, kas attiecas uz farmaceita profesijas veikšanu, un ka viņš, vadot aptiekas lietas, neietekmējas no trešām personām, kas nav farmaceiti.

108. Tādējādi saistība starp profesionālo kvalifikāciju aptieku nozarē un īpašumtiesībām uz aptieku ļauj tās pārvaldītājam pienācīgi novērtēt savu saimnieciskās darbības lēmumu sekas uz farmaceita uzdevuma, kas ir sabiedrības pienācīga apgāde ar zālēm, izpildi sabiedrības interesēs.

109. Visbeidzot, noteikt, ka tikai farmaceits var saņemt atļauju pārvaldīt aptieku, ir efektīvs paņēmieni, lai nodrošinātu, ka sabiedrība pienācīgā veidā tiek apgādāta ar zālēm, it īpaši tādēļ, ka farmaceitam, kas pārvalda aptieku, profesionālo pienākumu nepienācīgas izpildes gadījumā tiek ne vien atņemta atļauja praktizēt, bet arī aptiekas darbības atļauja ar smagām ekonomiskām sekām, kas no tā izriet. Bez sekām, kas izriet no disciplinārlietas, profesionālo pienākumu nepienācīga izpilde apdraud farmaceita ekonomisko pastāvēšanu, kas rada papildu stimulu pārvaldīt aptieku, liekot pirmajā vietā sabiedrības veselības aizsardzības apsvērumus. Tiesību norma, ar ko tiek uzlikts

pienākums attiecībā uz vienu un to pašu personu apvienot profesionālo kvalifikāciju un profesionālo ētiku ar saimniecisko atbildību par aptieku, tādējādi ir nepieciešama, lai nodrošinātu, ka sabiedrības intereses tiek liktas pirmajā vietā.

110. Ņemot vērā šos apstākļus, es uzskatu, ka Itālijas tiesību norma, saskaņā ar kuru tikai farmaceiti var iegūt īpašumā un pārvaldīt aptieku, nepārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai nodrošinātu augstu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni un it īpaši lai nodrošinātu sabiedrības pienācīgu apgādi ar zālēm, kas ir daudzveidīgas un kvalitatīvas. Līdz ar to es uzskatu, ka prasība, lai personai, kuras saimnieciskajā pārziņā ir aptieka un kas līdz ar to nosaka tās saimniecisko politiku, būtu farmaceita izglītība, ir EKL 43. pantam atbilstoša.

111. Manis tikko veiktā analīze attiecībā uz tiesību normu, saskaņā ar kuru tikai farmaceiti var iegūt īpašumā un pārvaldīt aptieku, kuras piemērotība un samērīgums, manuprāt, ir neapstrīdams pretēji Komisijas apgalvotajam, ka noteiktos apstākļos Itālijas tiesību normas pieļauj, ka aptieku pārvalda persona, kam nav farmaceita izglītības. Iespējamie gadījumi, uz ko ir norādīts, ir šādi.

112. Pirmkārt, šāda iespēja ir dota privātas aptiekas īpašnieka mantiniekiem, kam, kaut arī nav nepieciešamās kvalifikācijas, ir tiesības pārvaldīt šo aptieku, ilgākais, desmit gadus pēc farmaceita nāves. Itālijas likumdevējs tādējādi ir tiecies samierināt tiesību normu, ar kuru noteikts aizliegums personām, kam nav farmaceita izglītības, iegūt īpašumā un pārvaldīt aptieku, ar nepieciešamību aizsargāt farmaceita ģimenes locekļu intereses. Šāda veida izņēmums, manuprāt, neapstrīd Itālijas tiesiskā regulējuma konsekvenci, jo, no vienas puses, šis izņēmums ir ierobežots laikā un, no otras puses, tas neietekmē šī tiesiskā regulējuma galveno mērķi, kas ir novērst interešu konflikta riskus, kas varētu būt saistīti ar aptieku nozares vertikālu integrāciju.

113. Otrkārt, tā attiecas uz pašvaldību aptieku īpašo situāciju. Es atgādinu, ka šajā sakarā 2000. gada 18. augusta Likumdošanas dekrēta Nr. 267116. pantā pašvaldībām ir paredzēta iespēja, ka pašvaldību aptiekas var vadīt akciju sabiedrības, kuru akcionāriem nav jābūt farmaceitiem. Attiecībā uz šāda veida aptiekām ir atļauts dalījums starp īpašumtiesībām uz aptieku, kas pieder pašvaldībai, un aptiekas vadīšanu, kas ir uzticēta sabiedrībai, kurā pārsvarā ir privātais kapitāls un kuras sastāvā nav tikai farmaceiti.

114. Šāda atkāpe no īpašumtiesību nedalāmības un aptiekas vadības nedalāmības principa, manuprāt, nepadara Itālijas tiesisko

regulējumu nekonsekventu. Kā to pierādīja Itālijas Republika, pašvaldība, kas privātam uzņēmumam uztic aptiekas vadību, saglabā zināmu skaitu pilnvaru, kas tai ļauj virzīt un uzraudzīt veidu, kā šāda aptieka izpilda savu uzdevumu apgādāt sabiedrību ar zālēm.

115. Pašvaldība uzrauga aptiekas vadību, pirmkārt, piemērojot nosacījumus, kas katrā atsevišķā gadījumā tiek iekļauti uzaicinājumā iesniegt piedāvājumu publiskā iepirkuma procedūrā, pakalpojumu sniedzējas sabiedrības statūtos, kā arī pakalpojumu līgumā. Šie nosacījumi attiecas uz konkrētu aptiekas vadības kārtību, un it īpaši tie attiecas uz pārraudzību, ko veic pašvaldība, un uz sankcijām, ar ko soda pakalpojumu sniedzēju gadījumā, ja vadība netiek veikta saskaņā ar sabiedrības veselības aizsardzības mērķi. Turklāt jānorāda, ka pašvaldība ne vien saglabā īpašumtiesības uz aptieku un var lauzt līgumu, kas to saista ar uzņēmumu, kas ir atbildīgs par pakalpojumu sniegšanu, bet tai ir arī pilnvaras apstiprināt vienu vai vairākus administratorus un revidentus.

116. Šo apstākļu kopums, manuprāt, garantē, ka pašvaldību aptieku darbībā ir nodrošināta vispārējo interešu prioritāte, precīzāk sakot,

sabiedrības pienācīga apgāde ar zālēm. Līdz ar to es uzskatu, ka Itālijas tiesiskā regulējuma konsekvence no tā necieš.

— attiecīgais optiķis var piedalīties vēl tikai vienā sabiedrībā, kurai pieder optikas veikals, ar nosacījumu, ka atļauja atvērt un vadīt veikalu tiek izsniegta citam licencētam optiķim.

117. Visbeidzot, manuprāt, ir jānoraida arguments, saskaņā ar kuru Tiesas veiktais pamatojums iepriekš minētajā lietā Komisija/Grieķija par optikas veikalu vadīšanu ir jātransponē attiecībā uz aptiekām.

118. Šajā prasībā par pienākumu neizpildi, ko Komisija cēla pret Grieķijas Republiku, Komisija lūdza Tiesu atzīt, ka šī dalībvalsts nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti EKL 43. un 48. pantā. Komisija, pirmkārt, pārmeta iepriekš minētai dalībvalstij, ka tā neļauj diplomētam optiķim, kurš ir fiziska persona, vadīt vairāk kā vienu optikas veikalu. Komisija, otrkārt, apstrīdēja valsts tiesību aktus, kuros tika noteikts, ka juridiska persona var atvērt optikas veikalu ar šādiem nosacījumiem:

— atļauja atvērt un vadīt optikas veikalu ir jāizsniedz licencētam optiķim — fiziskai personai; personai, kurai izsniegta atļauja vadīt veikalu, ir jāpieder vismaz 50 % no sabiedrības akciju kapitāla un vismaz tikpat lielā apmērā jāpiedalās sabiedrības peļņas un zaudējumu sadalē, un sabiedrībai ir jābūt personālsabiedrības vai komandītsabiedrības formā, un

119. Kad Tiesa atzina, ka pastāv ierobežojumi brīvībai veikt uzņēmējdarbību²⁵, tā plaši apskatīja, vai dažādi apstrīdētie Grieķijas tiesību aktu aspekti ir attaisnojami ar sabiedrības veselības aizsardzības mērķi. Tiesa uzskatīja, ka šie tiesību akti nav attaisnojami, jo tajos nebija ievērots samērīguma princips.

120. Tiesa tāpat uzskatīja, ka “mērķi aizsargāt sabiedrības veselību, uz ko atsaucas Grieķijas Republika, visdrīzāk sasniegtu ar mazāk ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz brīvību veikt uzņēmējdarbību — gan fiziskām, gan juridiskām personām, piemēram, pieprasot, lai katrā optikas veikalā atrastos diplomēti algoti optiķi vai partneri, pieņemot noteikumus par civiltiesisko atbildību par citu personu darbībām, kā arī noteikumus, kas pieprasa profesionālās atbildības apdrošināšanu”²⁶.

25 — Iepriekš minētais spriedums lietā Komisija/Grieķija (27.–29. punkts).

26 — Turpat (35. punkts).

121. Manuprāt, attiecībā uz zāļu izsniegšanu Tiesai būtu jāieņem cita nostāja, jo šī darbība atšķirībā no optikas preču pārdošanas ievērojami ietekmē sabiedrības veselību.

izsniegšanai ir jāparedz īpašas garantijas. Tādēļ, manuprāt, ir pamatoti uzskatīt, ka dalībvalsts vēlas sasniegt augstu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni, saglabājot zāļu izsniegšanas kvalitāti un neitralitāti.

122. Protams, Tiesa atzina, ka tādu optikas preču kā kontaktlēcas pārdošana nevar tikt uzskatīta par tādu pašu saimniecisko darbību kā visas pārējās, jo pārdevējam jāspēj sniegt preces lietotājam nepieciešamo informāciju par preces lietošanu un uzturēšanu²⁷. Tādēļ Tiesa atzina, ka valsts tiesību akts, ar kuru noteikts aizliegums pārdot kontaktlēcas un to aksesuārus tirdzniecības vietās, kuras nepārvalda vai nevada optiķa profesionālās darbības veikšanai izvirzītajām prasībām atbilstošas personas, ir pamatots ar sabiedrības veselības aizsardzības apsvērumiem²⁸.

124. Tā kā zāļu izsniegšana no sabiedrības veselības aizsardzības viedokļa nevar tikt pielīdzināta optikas preču pārdošanai, es uzskatu, ka dalībvalsts, nepārkāpjot samērīguma principu, to iemeslu dēļ, kurus esmu jau iepriekš izklāstījis, var izlemt noteikt ierobežojumu, ka tikai farmaceiti var iegūt īpašumā un pārvaldīt aptieku.

125. Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai pirmo Komisijas celto iebildumu atzīt par nepamatotu.

123. Tomēr, tā kā zāles var ietekmēt veselību daudz lielākā mērā nekā optikas preces un zāļu nepareizas lietošanas gadījumā var iestāties pat patērētāja nāve, es uzskatu, ka to

C — Par otro iebildumu

27 — Šajā sakarā skat. 1993. gada 25. maija spriedumu lietā C-271/92 LPO (*Recueil*, I-2899. lpp., 11. punkts).

28 — Turpat (13. punkts).

126. Izvirzīdama otro iebildumu, Komisija lūdz Tiesu atzīt, ka, saglabājot spēkā tiesību noteikumu, kas padara neiespējamu uzņēmumu-

miem, kuri nodarbojas ar zāļu izplatīšanu, iegūt akciju daļas uzņēmumos, kas pārvalda pašvaldību aptiekas, Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti ar EKL 43. un 56. pantu.

43. un 56. pants ir saderīgs ar aizliegumu uzņēmumiem, kuri nodarbojas ar farmācijas produktu izplatīšanu, iegūt akciju daļas uzņēmumos, kas pārvalda pašvaldību aptiekas.

127. Es vispirms atgādinu, ka, beidzoties argumentētajā atzinumā, kas tika nosūtīts dalībvalstij, noteiktajam termiņam, *Bersani* dekrēts, ar ko tiek atcelts šis aizliegums, vēl nebija pieņemts. Tiesa tāpat to nevar ņemt vērā, lai izlemtu par iespējamo valsts pienākumu neizpildi, uz ko norādīts šī iebilduma ietvaros.

128. Turpinājumā attiecībā uz šī iebilduma apjomu jānorāda, ka pretēji Komisijas rakstiskajos apsvērumos atsevišķās vietās apgalvotajam²⁹ tas nevar tikt paplašināts uz privātajām aptiekām, jo šīs tiesību normas redakcija jau pirmstiesas procedūrā attiecās tikai uz pašvaldību aptiekām.

129. Tātad, manuprāt, Tiesai būtu jāaprobežo šī jautājuma vērtējums, nosakot, vai EKL

130. Pretēji pirmajā iebildumā apskatītajam gadījumam šī iebilduma sakarā nav jāizvērtē nosacījuma, ka tikai aptiekas īpašnieks var veikt aptieku darbību, saderība ar Kopienu tiesībām. Es atgādinu, ka pašvaldību aptieku pārvaldības modeli pašvaldības saglabā īpašumtiesības uz aptieku un tās tikai uztic aptiekas vadību privātam uzņēmumam, kurā pārsvarā ir privātais kapitāls. Tātad ir jānosaka, vai Kopienu tiesības pieļauj vai nepieļauj aizliegumu uzņēmumam, kas nodarbojas ar zāļu izplatīšanu, piedalīties pašvaldību aptieku pārvaldē, iegūstot akciju daļas uzņēmumos, kas veic pašvaldību aptieku vadību.

131. Tā kā šāds aizliegums neattiecas vienīgi uz kapitāla daļu iegūšanu, kas ļautu neapšaubāmi ietekmēt sabiedrības, kas veic pašvaldības aptiekas vadību, lēmumus un noteikt tās

29 — It īpaši skat. Komisijas replikas raksta 5. punktu.

darbību, manuprāt, tas var vienlīdz attiekties gan uz EKL 43., gan arī 56. pantu³⁰.

tiesību akti, kas ir piemērojami, ja attiecīgās dalībvalsts pilsonim vai sabiedrībai pieder kapitāla daļas sabiedrībā, kura reģistrēta citā dalībvalstī, kas tiem ļauj īstenot noteiktu ietekmi uz šīs sabiedrības lēmumiem un noteikt tās darbību, ietilpst Līguma noteikumu par brīvību veikt uzņēmējdarbību piemērošanas jomā³².

1) Par aprites brīvību ierobežojumu pastāvēšanu

132. Tiesa ir precizējusi, ka EKL 56. panta 1. punkta nozīmē par “ierobežojumiem” ir uzskatāmi valsts pasākumi, kas var kavēt vai ierobežot akciju iegādi attiecīgos uzņēmumos vai kas var atturēt citu dalībvalstu investorus veikt ieguldījumus šo uzņēmumu kapitālā³¹.

135. Tā kā attiecīgie valsts tiesību akti šajā lietā vismaz daļēji ierobežo iespēju uzņēmumiem, kas nodarbojas ar zāļu izplatīšanu, iegūt uzņēmumos, kas veic pašvaldības aptieku vadību, akciju daļas, kas tiem piešķirtu noteiktu ietekmi uz sabiedrību lēmumiem un ļautu noteikt to darbību, ir jāatzīst, ka tie rada ierobežojumus brīvībai veikt uzņēmējdarbību.

133. Ciktāl Itālijas tiesību akts var atturēt citu dalībvalstu uzņēmējus, kas darbojas zāļu izplatīšanas jomā, iegūt akciju daļas sabiedrībās, kuru uzdevums ir veikt Itālijas pašvaldību aptieku vadību, tas rada ierobežojumu kapitāla brīvai aprītei.

2) Par konstatēto ierobežojumu attaisnojumu

134. Attiecībā uz brīvību veikt uzņēmējdarbību no pastāvīgās judikatūras izriet, ka valsts

136. Tāpat kā brīvību veikt uzņēmējdarbību arī Kapitāla brīvu aprīti var ierobežot ar valsts pasākumiem, kas ir pamatoti ar EKL 58. pantā

30 — Pēc analogijas skat. iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Spānija (36. un 37. punkts).

31 — Turpat (34. punkts un tajā minētā judikatūra).

32 — Turpat (60. punkts un tajā minētā judikatūra).

minētajiem apsvērumiem vai primāriem vispārējo interešu apsvērumiem, tiktāl, ciktāl nepastāv Kopienų saskaņošanas pasākumi, kas paredzētu šo interešu aizsardzības nodrošināšanai nepieciešamos pasākumus³³.

uzraudzīt sabiedrību, kas veic pašvaldības aptiekas vadību, manuprāt, ir veids, kā novērst interešu konfliktus, kas saistīti ar personu, kam nav farmaceita izglītības, piedalīšanos šāda veida aptieku vadībā.

137. Šajā sakarā es uzskatu, ka aizliegums uzņēmumiem, kuri nodarbojas ar zāļu izplatīšanu, iegūt akciju daļas uzņēmumos, kas pārvalda pašvaldību aptiekas, ir pamatots ar mērķi nodrošināt augstu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni.

140. Manā izpratnē aizliegums uzņēmumiem, kuri nodarbojas zāļu izplatīšanu, iegūt akciju daļas uzņēmumos, kas pārvalda pašvaldību aptiekas, sniedz papildu garantiju, kas pastiprināti ļauj novērst interešu konflikta riskus, kas varētu rasties no šāda veida tirgus dalībnieku piedalīšanās pašvaldību aptieku vadībā.

138. Es atgādinu, ka saskaņā ar Itālijas tiesību aktiem ir noteikta iespēja pašvaldībām aptieku vadīšanai izveidot akciju sabiedrības, kuru akcionāriem nav obligāti jābūt farmaceitiem.

141. Līdz ar to es uzskatu, ka Itālijas Republika varēja, nepārkāpjot samērīguma principu, saglabāt spēkā aizliegumu uzņēmumiem, kuri nodarbojas ar zāļu izplatīšanu, iegūt akciju daļas uzņēmumos, kas pārvalda pašvaldību aptiekas.

139. Es jau paskaidroju, ka, šāda atkāpe no īpašumtiesību nedalāmības un aptiekas vadības nedalāmības principa, manuprāt, nepadara Itālijas tiesisko regulējumu nekonsekventu, jo pašvaldību aptieku darbību nodrošina noteiktas garantijas, kas ļauj tām ievērot vispārējo interešu prioritāti, precīzāk sakot, sabiedrības pienācīgu apgādi ar zālēm. It īpaši pašvaldības pilnvaras pārraudzīt un

142. Līdz ar to es uzskatu, ka otrais iebildums ir atzīstams par nepamatotu.

33 — Turpat (41. punkts).

VI — Secinājumi

143. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, iesaku Tiesai:

- šo prasību sakarā ar pienākumu neizpildi noraidīt kā nepamatotu un

- piespriest Eiropas Kopienu Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus; personas, kas iestājušās lietā, savus tiesāšanās izdevumus sedz pašas.